

ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2014 m. kovo 21 d.

Šiauliai

Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėjas Virginijus Stankevičius, sekretoriaujant Jolantai Miežienei, dalyvaujant pareiškėjui A. B., nedalyvaujant atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atstovui, rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo A. B. skundą atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Šiaulių tardymo izoliatoriaus, dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Teismas, išnagrinėjęs pateiktą skundą,

n u s t a t ė :

Pareiškėjas A. B. (toliau – ir pareiškėjas) kreipėsi į teismą su skundu prašydamas priteisti iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, 10000 litų neturtinės žalos atlyginimo.

Pareiškėjas A. B. teismo posėdžio metu nurodė, kad viską parašė savo skunde, kurį palaiko. Prašo priteisti 10 000 Lt neturtinę žalą. Skaičiavo po 10 Lt per dieną. Bylinėjasi iš esmės dėl kamerų plotų, taip pat iš dalies dėl kitų netinkamų sąlygų.

Pareiškėjas savo skundu (b. l. 2) prašo priteisti jam neturtinę žalą, kurią patyrė būdamas Šiaulių tardymo izoliatoriuje dėl laikymo sąlygų, dėl kameros laikomo didesnio nei leistinas asmenų skaičiaus, kameros neatitinka sanitarinių sąlygų, pastoviai perpildytos, taip suvaržoma kalinamųjų judėjimo laisvė ir tai prilygo kankinimui. Prašo už praleistą Šiaulių tardymo izoliatoriuje nuo 2010-06-22 iki 2013-05-28 laiką priteisti 10000 litų dydžio sumą neturtinei žalai atlyginti.

Atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atstovas į posėdį neatvyko, apie bylos nagrinėjimo vietą ir laiką pranešta tinkamai, teismo šaukimu (b. l. 51).

Atsakovas Lietuvos valstybė, atstovaujama Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atsiliepiame (b. l. 45-49) nurodė, kad su pareiškėjo skundu nesutinka, prašo skundą atmesti kaip nepagrįstą. Nurodė, kad pareiškėjas skundžiamu laikotarpiu periodiškai buvo laikomas įstaigoje nuo 2010-06-22 iki 2013-05-28. Nurodė, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.125 straipsnio 8 dalyje reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo nustatytas sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas. Civilinio kodekso 1.134 straipsnio 1 punkto nuostata, kad ieškinio senatis netaikoma iš asmeninių neturtinių teisių atsirandantiems reikalavimams, kaip išaiškinta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008-01-02 nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008, reiškia, kad ieškinio senatis netaikoma reikalavimams dėl asmeninių neturtinių teisių, kurios neturi ekonominio turinio,

gynimo, o iš asmeninių neturtinių teisių pažeidimų atsirandantiems reikalavimams atlyginti tiek turtinę, tiek ir neturtinę žalą ieškinio senatis taikoma. Atsakovas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.126 straipsnio 2 dalies, 1.127 straipsnio 1 dalies nuostatomis, prašo teismo nagrinėjant pareiškėjo skundą dėl neturtinės žalos atlyginimo taikyti ieškinio senaties terminą, skaičiuojant nuo kreipimosi į teismą dienos. Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2010 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštiniėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“ 1.3 punktas nustato, kad iki Laisvės atėmimo vietų modernizavimo strategijos įgyvendinimo priemonių 2009-2017 metų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr.1248, numatytų priemonių įgyvendinimo vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 m². Kaip matyti iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Įskaitos skyriaus 2014-01-16 pažymos Nr. 69/06-224 „Dėl A. B. laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje“, pareiškėjas į Šiaulių tardymo izoliatorių pirmą kartą buvo etapuotas 2010-06-22 ir įstaigoje periodiškai laikomas iki 2013-05-28. Pareiškėjas Šiaulių tardymo izoliatoriuje buvo laikomas kameroje, kuriose vienam asmeniui tekdavo nuo 1,43 kv. m iki 4,16 kv. m gyvenamasis plotas. Atsakovas atkreipia teismo dėmesį į asmenų laikymo kardomojo kalnimo įstaigose specifika: toje pačioje kameroje laikomų asmenų skaičius per tą pačią parą nėra pastovus: dalis asmenų dalyvauja pasivaikščiavimo, medicininėse apžiūrose, prausiasi pirtyse ir atitinkamą laiką nebūna kameroje. Pareiškėjo pretenzijos atsakovui dėl šio laikotarpio laikytinos nepagrįstomis ir nesuteikiančiomis pagrindo Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnų veiksmus pripažinti neteisėtais. Nenustačius dėl šio laikotarpio Šiaulių tardymo izoliatoriaus neteisėtų veiksmų (vienos iš viešosios atsakomybės sąlygų), pareiškėjo reikalavimas dėl žalos atlyginimo už šį laikotarpį negali būti tenkinamas.

Dėl kamerų atitikimo higienos reikalavimams nurodė, kad pareiškėjo laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje metu dėl sąlygų atitikimo higienos reikalavimams kameroje Nr. 104 2012-02-29, 2012-04-11 ir 2012-06-25 buvo atlikti Šiaulių visuomenės sveikatos centro patikrinimai (patikrinimų išvados surašytos 2012-03-02 patikrinimo akte Nr. EP-45, 2012-04-19 patikrinimo akte Nr. EP-105 ir 2012-07-02 patikrinimo akte Nr. EP-237). Kameroje 2012-02-29 pažeidimų nenustatyta, 2012-04-11 nustatyta, kad kamera tvarkinga, suremontuota, išvalyta, užfiksuoti nežymūs apšvietos ir mikroklimato parametrų neatitikimai. 2012-06-25 buvo užfiksuota, kad nepašalintas dirbtinės naktinės apšvietos parametrų neatitikimas. Dėl sąlygų atitikimo higienos reikalavimams kameroje Nr. 14 2013-05-07 ir 2013-07-10 buvo atlikti Šiaulių visuomenės sveikatos centro patikrinimai (patikrinimų išvados surašytos 2013-05-09 patikrinimo akte Nr. EP-128 ir 2013-07-19 patikrinimo akte Nr. EP-249). Kameroje 2013-05-07 buvo užfiksuotas remonto poreikis, 2013-07-10 buvo nustatyta, kad pažeidimai pašalinti.

Pažymėjo, kad Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2009 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. V-176 patvirtintų Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių 13 punkte nustatyta, kad gyvenimo ir buities sąlygos kameroje turi atitikti Lietuvos Respublikos higienos normas. Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių 2 punktas nustato: taisyklės taikomos naujai statomiems, rekonstruojamiems ar kapitaliai remontuojamiems tardymo izoliatoriams. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-241 patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 2 punktas įtvirtina analogiško pobūdžio nuostatą: veikiančioms laisvės atėmimo vietoms taikomi tik tie šios higienos normos reikalavimai, kurie nesusiję su pastato ar patalpų rekonstrukcijos darbais. Šiaulių tardymo izoliatorius pastatytas ir įrengtas iki Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymo „Dėl tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ įsigaliojimo, todėl nagrinėjamu atveju, analizuojant pareiškėjo laikymo įstaigoje sąlygas, taikytinos tik tos Taisyklių nuostatos ir tie higienos normos reikalavimai, kurie nesusiję su pastato ar patalpų rekonstrukcijos darbais. Lietuvos Respublikos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės

atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-241, 58 punktas reglamentuoja, kad laisvės atėmimo vietose laikomi asmenys privalo nuolat rūpintis švaros bei tvarkos palaikymu gyvenamosiose patalpose. Teisės aktuose imperatyviai nustatyta pareiga patiems kamerose esantiems asmenims rūpintis švara ir tvarka patalpoje. Kamerų būklė priklauso pirmiausia nuo pačių jose laikomų asmenų elgesio: nesuinteresuoti palaikyti švarą ir tvarką ar tausoti įstaigos patalpas asmenys niokoja įstaigos turtą, blogina patalpų būklę. Nurodė, kad atsakovas negali būti atsakingas už tai, jog įstaigoje kalinami asmenys patys nevykdo ar netinkamai vykdo jiems nustatytas pareigas, susijusias su laikymo sąlygomis kamerose. Pabrėžė, kad įstaiga veikia 1911 m. pastatytame pastate, yra nuolat perpildyta. Šiaulių tardymo izoliatorius pastatytas laikantis jo statybos metu galiojusių reikalavimų, be to, Šiaulių tardymo izoliatorius yra įtrauktas į Kultūros vertybių registrą bei saugomų objektų sąrašą (pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento prie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos direktoriaus 2003 m. gruodžio 31 d. įsakymą Nr. I-516 „Dėl objektų įrašymo į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą“ bei Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymą Nr. IV-I90 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių pripažinimo saugomomis“). Šiaulių tardymo izoliatorius pripažintas saugotinu viešajam pažinimui ir naudojimui. Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 19 straipsnį, viešajam pažinimui ir naudojimui saugomame objekte draudžiami vertingąsias savybes sumenkinantys statybos darbai. Atsakovas niekaip neišskyrė pareiškėjo iš kitų įstaigoje laikomų asmenų ir jam tyčia nesudarė blogesnių laikymo sąlygų ir netaikė kokių nors įstatymo nenumatytų apribojimų.

Pareiškėjo skundas tenkintinas iš dalies.

Nagrinėjamoje byloje pareiškėjas A. B. skundu kreipėsi į teismą, prašydamas priteisti jam neturtinės žalos atlyginimą. Neturtinę žalą pareiškėjas kildina iš esmės iš neteisėtų valdžios institucijos veiksmų, neužtikrinant jam tinkamų kalinimo sąlygų Šiaulių tardymo izoliatoriuje.

CK 6.271 straipsnio 1 dalis nustato, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto, nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje įstatymo normoje numatytos civilinės atsakomybės subjektas yra specialusis – viešas asmuo (valstybė arba savivaldybė). Šis atsakomybės subjekto ypatumas (viešas asmuo) lemia šioje įstatymo normoje numatytos civilinės atsakomybės taikymo ypatumus, kadangi valstybės civilinė atsakomybė atsiranda esant trimis sąlygoms (civilinė atsakomybė be kaltės): valstybės valdžios institucijų neteisėtiems veiksams (neveikimui), žalai ir priežastiniam ryšiui tarp valstybės valdžios institucijų neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir žalos. Todėl reikalavimas dėl žalos (tiek turtinės, tiek neturtinės), kuri kildinama iš valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo gali būti tenkinamas, nustačius minėtų civilinės atsakomybės atsiradimo sąlygų visumą. Nesant bent vienos iš šių sąlygų, viešojo atsakomybė negalima.

Tam, kad būtų konstatuotas neteisėtumas CK 6.271 straipsnio prasme, reikia nustatyti, jog valdžios institucijos darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus privalėjo veikti, neįvykdė jiems teisės aktais priskirtų funkcijų arba nors ir vykdė šias funkcijas, tačiau veikė nepateisinamai aplaidžiai, pažeisdami bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. Sprendžiant dėl atitinkamos valstybės valdžios institucijos (jos pareigūnų) veikos neteisėtumo (CK 6.271 straipsnio prasme), kiekvienu atveju yra būtina nustatyti, kokios konkrečios teisės normos, kurios reglamentuoja skundžiamos institucijos veiklą, buvo pažeistos, kaip būtent šie pažeidimai pasireiškė asmeniui, teigiančiam, kad jis dėl tokių veiksmų (neveikimo) patyrė žalą, taip pat tai, ar atitinkamos pasekmės (jei jos nustatomos) atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarime, be kita ko, konstatavo, kad asmeniui teisė į žalos, padarytos neteisėtais valstybės institucijų, pareigūnų veiksmais, atlyginimą atsiranda tik tada, kai įstatymų nustatyta tvarka yra konstatuojama, kad valstybės institucijos, pareigūnai atliko neteisėtus veiksmus ir, kad žala asmeniui atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų.

Nagrinėjama atveju pareiškėjas skundu siekia, jog jam iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, būtų priteistas 10000 Lt neturtinės žalos atlyginimas už visą kalinimo Šiaulių tardymo izoliatoriuje laikotarpį. Neturtinę žalą grindžia tuo, kad laikymo sąlygos neatitiko įstatymuose numatytų reikalavimų. Teigia, jog kameros buvo pilnos, todėl pažeistas minimalus kameros ploto, tenkančio vienam asmeniui, reikalavimas.

Byloje nustatyta, jog pareiškėjas neturtinę žalą kildina iš netinkamų kalinimo sąlygų, todėl nagrinėjamoje byloje aktualus Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnis, kuris nustato, kad niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) yra pažymėjęs, kad Konvencijos 3 straipsnis įtvirtina vieną pagrindinių demokratinės valstybės vertybių, ji įtvirtina absoliutų kankinimo, nežmoniško ar žeminančio elgesio draudimą, toks draudimas nepriklauso nuo aukos elgesio (žr., pvz., 2011 m. sausio 20 d. EŽTT sprendimą *Mandic* ir *Jovic* prieš *Slovėniją* ir jame nurodytą teismo praktiką).

EŽTT savo jurisprudencijoje ne kartą yra išaiškinęs, kad Konvencija įpareigoja valstybę užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį, ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė. Valstybė turi garantuoti, kad kalinami asmenys būtų laikomi sąlygomis, kurios užtikrina, kad jų orumas būtų gerbiamas, o bausmių vykdymo būdai ir metodai nesukeltų šiems asmenims didesnių ir intensyvesnių išgyvenimų už tuos, kurie yra neišvengiami asmeniui būnant kalinamu (žr. pvz., EŽTT 2000 m. spalio 26 d. sprendimą byloje *Kudla* prieš *Lenkiją*, 2001 m. liepos 24 d. sprendimą V. prieš Lietuvą). Pagal EŽTT suformuotą praktiką tam, kad netinkamas elgesys patektų į Konvencijos 3 straipsnio reguliavimo sritį, jis turi pasiekti minimalų žiaurumo lygį. Šio minimalaus žiaurumo lygio vertinimas yra reliatyvus; jis priklauso nuo visų bylos aplinkybių, tokių kaip elgesio trukmė, jo fizinis ir psichinis poveikis ir tam tikrais atvejais nukentėjusiojo lytis, amžius bei jo sveikatos būklė. Be to, sprendamas, ar elgesys pagal Konvencijos 3 straipsnį yra „žeminantis orumą“, teismas atsižvelgia į tai, ar jo tikslas yra pažeminti asmenį ir ar tai neigiamai paveikė asmenį su Konvencijos 3 straipsniu nesuderinamu būdu (žr., pvz., EŽTT 2001 m. balandžio 21 d. sprendimą byloje *Peers* prieš *Graikiją*).

Teismas atkreipia dėmesį ir į tai, kad EŽTT savo praktikoje yra ne kartą nurodęs, jog nepaprastai didelis kameros erdvės trūkumas yra labai reikšmingas faktorius sprendžiant, ar taikomos sulaikymo sąlygos buvo „žeminančios“ EŽTK 3 straipsnio požiūriu (žr., pvz., 2005 m. balandžio 7 d. sprendimą *Karalevičius* prieš *Lietuvą*; 2012 m. sausio 10 d. sprendimą *Ananyev ir kiti* prieš *Rusiją*). EŽTT ne kartą yra nurodęs, kad tais atvejais, kai pareiškėjams teko mažiau negu trys kvadratiniai metrai grindų ploto, kameros perpildymas turi būti laikomas toks didelis, kad savaimine pateiktina EŽTK 3 straipsnio pažeidimą (žr., pvz., 2011 m. sausio 20 d. EŽTT sprendimą *Mandic* ir *Jovic* prieš *Slovėniją*; 2012 m. sausio 10 d. sprendimą *Ananyev ir kiti* prieš *Rusiją* ir juose nurodytą teismo praktiką).

Lietuvos Respublikos kardomojo kalinimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad tardymo izoliatoriaus administracija, užtikrindama suėmimo vykdymo tvarką ir tinkamas asmenų laikymo tardymo izoliatoriuose sąlygas, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, kitais nacionaliniais ir Europos Sąjungos teisės aktais. Lietuvos Respublikos kardomojo kalinimo įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad suimtiesiems užtikrinamos gyvenamųjų patalpų ir buities sąlygos, atitinkančios Lietuvos Respublikos higienos normas. Pagal Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2010 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštinėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“ 1.3.1 punktą, iki Laisvės atėmimo vietų modernizavimo strategijos įgyvendinimo priemonių 2009–2017 metų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1248

(Žin., 2009, Nr. 121-5216), numatytų priemonių įgyvendinimo vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 m².

Byloje yra pateikta 2014 m. sausio 16 d. pažyma Nr. 69/06-224 „Dėl A. B. laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje“ (b. l. 7-8), iš kurios matyti, kad pareiškėjas į Šiaulių tardymo izoliatorių buvo etapuotas 2010-06-22 ir laikytas periodiškai iki 2013-05-28. Sprendžiant šioje byloje, ar atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, neveikimas (pozityvios pareigos nevykdydamas) laikytinas neteisėtais valdžios institucijos veiksmais CK 6.271 straipsnio prasme, turi būti atsižvelgiama į atsakovo atsiliepime (b. l. 45-49) pareikštą prašymą taikyti senaties terminą.

Pagal CK 1.124 straipsnį, ieškinio senatis – tai įstatymo nustatytas laiko tarpas (terminas), per kurį asmuo gali apginti savo pažeistas teises pareikšdamas ieškinį. Reikalavimą apginti pažeistą teisę teismas priima nagrinėti nepaisant to, kad ieškinio senaties terminas pasibaigęs (CK 1.126 straipsnio 1 dalis). Tačiau ieškinio senaties termino pabaiga iki ieškinio pareiškimo yra pagrindas ieškinį atmesti (CK 1.131 straipsnio 1 dalis). Pasibaigus ieškinio senaties terminui galimybė priverstinai, valstybės prievartos pagalba įgyvendinti subjektines teises išnyksta. Viena vertus, ieškinio senaties instituto paskirtis – užtikrinti civilinių teisinių santykių stabilumą ir apibrėžtumą. Civilinių teisinių santykių dalyviams garantuojama, jog suėjus įstatymo nustatytam terminui jų subjektinės teisės teismine tvarka negalės būti nugincytos ir jiems nebus paskirta tam tikra pareiga. Jeigu suinteresuotasis asmuo, žinodamas arba turėdamas žinoti apie savo teisės pažeidimą, per visą ieškinio senaties terminą nesikreipė į teismą su ieškiniu, kad apgintų pažeistą teisę arba įstatymo saugomą interesą, priešinga teisinio santykio šalis gali pagrįstai tikėtis, jog toks asmuo arba atsisako nuo savo teisės, arba nemano, kad jo teisė yra pažeista. Kita vertus, ieškinio senaties terminų nustatymas skatina nukentėjusiąją šalį imtis priemonių operatyviai ir tinkamai ginti savo pažeistas teises. Taigi ieškinio senaties institutas sumažina teisinio neapibrėžtumo, atsirandančio kilus ginčui dėl subjektinės teisės, neigiamą poveikį civilinei apyvartai (Lietuvos Respublikos teismų praktikos, taikant ieškinio senatį reglamentuojančias įstatymų normas, apibendrinimo apžvalga, patvirtinta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2002 m. gruodžio 20 nutarimu Nr. 39). Ieškinio senatį teismas taiko tik tuo atveju, kai ginčo šalis reikalauja (CK 1.126 straipsnio 2 dalis). Nagrinėjamu atveju atsakovas prašė taikyti ieškinio senatį ir atmesti pareiškėjo skundą. CK 1.127 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ieškinio senaties terminas prasideda nuo teisės į ieškinį atsiradimo dienos. CK 1.127 straipsnio 1 dalyje taip pat nustatyta, kad teisė į ieškinį atsiranda nuo tos dienos, kurią asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisės pažeidimą. Ieškinio senaties termino eigos pradžios susiejimas su momentu, kada asmuo turėjo sužinoti apie teisės pažeidimą, paaiškintinas įstatymo leidėjo ketinimu koku nors būdu ieškinio senaties termino eigos pradžią apibrėžti objektyvesniais kriterijais. Jeigu ji priklausytų vien nuo asmens vidinio suvokimo, ieškinio senaties termino eigos pradžia taptų per daug nekonkreči ir neapibrėžta, o ieškinio senaties instituto praktinis taikymas neatitiktų pirminio sumanymo – užtikrinti visuomeninių santykių stabilumą, skatinti nukentėjusiuosius asmenis operatyviai kreiptis į teismą, garantuoti tinkamą ir efektyvų bylos išnagrinėjimą ir išsprendimą. Todėl turėjimo sužinoti apie teisės pažeidimą momentas, skirtingai nei realaus sužinojimo momentas, sietinas labiau su objektyviais įvykiais ir savybėmis, nei su subjektyviais, nukreiptais vien į ieškovo asmenį. Sprendžiant, kada apie pažeistą teisę turėjo sužinoti apdairus ir rūpestingas asmuo, būtina nustatyti teisės pažeidimo pobūdį bei momentą, nuo kurio bet koks vidutinis apdairiai ir rūpestingai su savo teisėmis besielgiantis asmuo analogiškoje situacijoje turėjo išsiaiškinti, kad jo teisė yra pažeista. Ieškinio senaties termino eigos pradžia neturi įtakos, ar egzistuoja reali galimybė faktiškai įgyvendinti teisę kreiptis į teismą. Teismo nuomone, pareiškėjas yra tokį senaties terminą praleidęs iki 2011 m. sausio 8 d., nes tik 2014 m. sausio 8 d. kreipėsi į teismą (spaudas ant voko, b. l. 3). Pareiškėjas minimu laikotarpiu nuo 2010-06-22 iki 2010-07-01, nuo 2010-07-16 iki 2010-07-23, nuo 2010-07-23 iki 2010-08-13, nuo 2010-08-13 iki 2010-08-25, nuo 2010-09-07 iki 2010-09-20, nuo 2010-09-24 iki 2010-11-09, nuo 2010-11-19 iki 2010-11-25, nuo 2010-12-07 iki 2011-01-08 buvo laikomas kameroje Nr. 20, 2, 8, 18, kuriose vienam asmeniui teko nuo 1,69 m² iki 8,36 m².

Iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus 2014 m. sausio 16 d. pažymos Nr. 69/06-224 „Dėl A. B. laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje“ (b. l. 7-8) matyti, kad tam tikrais laikotarpiais (nuo 2011-02-24 iki 2011-03-02, nuo 2011-03-08 iki 2011-03-17, nuo 2013-03-13 iki 2013-03-14, nuo 2013-03-14 iki 2013-03-29, nuo 2013-04-08 iki 2013-04-09, nuo 2013-04-09 iki 2013-05-02) iš viso 55 dienas pareiškėjas buvo laikomas kameroje Nr. 18, 101, 27, kuriose vienam kalinamajam teko gyvenamojo ploto nuo 2,06 m² iki 3,09 m². Tai, teismo nuomone, yra akivaizdus aukščiau paminėtų teisės aktų pažeidimas.

Iš pateiktos pažymos bei kitų byloje esančių įrodymų tiksliai nustatyti, kada ir kiek laiko pareiškėjas buvo laikomas 683 dienas periodais: nuo 2011-01-08 iki 2011-02-14, nuo 2011-03-22 iki 2011-04-05, nuo 2011-04-07 iki 2011-05-05, nuo 2011-05-10 iki 2011-05-17, , nuo 2011-05-19 iki 2011-06-07, nuo 2011-06-09 iki 2011-09-05, nuo 2011-09-15 iki 2011-09-19, nuo 2011-09-22 iki 2011-11-03, nuo 2011-11-09 iki 2011-11-28, nuo 2011-11-30 iki 2011-12-06, nuo 2011-12-08 iki 2012-01-09, nuo 2012-01-12 iki 2012-01-26, nuo 2012-02-06 iki 2012-03-05, nuo 2012-03-13 iki 2012-04-16, nuo 2012-04-18 iki 2012-05-28, nuo 2012-05-30 iki 2012-06-05, nuo 2012-06-07 iki 2012-06-25, nuo 2012-06-27 iki 2012-09-03, nuo 2012-09-06 iki 2012-10-11, nuo 2012-10-18 iki 2012-11-27, nuo 2012-12-21 iki 2013-03-13, nuo 2013-05-02 iki 2013-05-28 – kameroje Nr. 18, 26, 89, 104, 13, 11, 97, 101, 43, 14, pažeidžiant nustatytos vienam asmeniui kameros ploto normas, nėra galimybių. Vienam asmeniui tuo laikotarpiu teko nuo 1,43 iki 9,37 m² ploto. Tačiau tuo laikotarpiu, kai pareiškėjas buvo laikomas sąlygomis, pažeidžiančiomis teisės aktais nustatytą kameros plotą vienam asmeniui, Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracija pažeidė pareiškėjo subjektinę teisę būti kalinamam kameroje, kurioje jam tektų ne mažiau nei 3,6 m² kameros ploto, t. y. neveikė taip, kaip pagal įstatymus ši institucija ar jos darbuotojai privalėjo veikti.

Laikotarpiais nuo 2011-09-15 iki 2011-09-19, nuo 2012-11-29 iki 2012-12-04, nuo 2012-12-06 iki 2012-12-19 pareiškėjas buvo laikomas kameroje Nr. 18 ir 11, kuriose vienam asmeniui tais laikotarpiais atitinkamai teko nuo 3,71 iki 8,33 m² ploto.

Pareiškėjo skunde nurodoma, jog kameroje buvo laikomas netinkamomis sąlygomis. Nurodo, kad be perpildytų kamerų, per mažo kamerų ploto, taip pat kameros neatitinka sanitarinių sąlygų.

Iš Šiaulių visuomenės sveikatos centro 2012 m. kovo 2 d. patikrinimo akto Nr. EP-45 (b. l. 10-12) matyti, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus apgyvendinimo kameroje Nr. 104 patikrinimo metu 2012 m. vasario 29 d. buvo nustatyti atitinkami higienos normos reikalavimų pažeidimai, t. y. ant sienų ir lubų yra pelėsis (HN 76:2010 X sk. 56 p. pažeidimas), patalpoje reikalingas paprastasis remontas (HN 76:2010 X sk. 62 p. pažeidimas).

Iš Šiaulių visuomenės sveikatos centro 2012 m. balandžio 17 d. patikrinimo akto Nr. EP-101 (b. l. 13-14) matyti, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus apgyvendinimo kameroje Nr. 104 grįžtamosios kontrolės metu 2012 m. balandžio 11 d. nustatyta, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus apgyvendinimo kameroje Nr. 104 2012 m. kovo 2 d. patikrinimo akte Nr. EP-45 nustatyti higienos normos reikalavimų pažeidimai (HN 76:2010 X sk. 56 p. pažeidimas bei HN 76:2010 X sk. 62 p. pažeidimas) pašalinti.

Iš Šiaulių visuomenės sveikatos centro 2012 m. balandžio 19 d. patikrinimo akto Nr. EP-105 (b. l. 15-22) matyti, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus apgyvendinimo kameroje Nr. 104 patikrinimo metu 2012 m. balandžio 11 d. buvo nustatyti atitinkami higienos normos reikalavimų pažeidimai, t. y. natūralios apšvietos koeficientas 0,31 proc., natūralios apšvietos koeficiento neapibrėžtis 0,006 proc., reglamentuojama HN 76:2010 VI sk. 22 p. natūralaus apšvietimo koeficientas turi būti 0,5 proc. (HN 76:2010 VI sk. 22 p. pažeidimas); dirbtinė naktinė apšvieta 3 lx, matavimų neapibrėžtis 1,38 lx, reglamentuojama HN 76:2010 VI sk. 23 p. dirbtinė naktinė apšvieta turi būti ne mažesnė kaip 10 lx ir ne didesnė kaip 20 lx (HN 76:2010 VI sk. 23 p. pažeidimas); oro temperatūra 17,3 °C, neapibrėžtis 0,18 °C, reglamentuojama HN 76:2010 VI sk. 26 p. šiltuoju metų laikotarpiu 18-28 °C, (HN 76:2010 VI sk. 26 p. pažeidimas); santykinė oro drėgmė 41,5 proc., neapibrėžtis 0,98 proc., reglamentuojama HN 76:2010 VI sk. 26 p. šiltuoju metų laikotarpiu 35-65 proc.; oro

judėjimo greitis 0,04 m/s, neapibrėžtis 0,02 m/s, reglamentuojama HN 76:2010 VI sk. 26 p. šiltuoju metų laikotarpiu 0,15-0,25 m/s (HN 76:2010 VI sk. 26 p. pažeidimas).

Iš Šiaulių visuomenės sveikatos centro 2012 m. liepos 2 d. patikrinimo akto Nr. EP-237 (b. l. 23-26) matyti, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus apgyvendinimo kameroje Nr. 104 grįžtamosios kontrolės metu 2012 m. birželio 25 d. nustatyta, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus apgyvendinimo kameroje Nr. 104 2012 m. balandžio 19 d. patikrinimo akte Nr. EP-105 nustatyti higienos normos reikalavimų pažeidimai (HN 76:2010 VI sk. 26 p. pažeidimas) pašalinti. Nustatytas HN 76:2010 VI sk. 23 p. pažeidimas nepašalintas – dirbtinė naktinė apšvieta 3 lx, matavimų neapibrėžtis 2,14 lx.

Šiaulių visuomenės sveikatos centro 2013 m. gegužės 9 d. patikrinimo akte Nr. EP-128 (b. l. 27-34) nurodoma, jog Šiaulių tardymo izoliatoriaus apgyvendinimo kameroje patikrinimų metu 2013 m. gegužės 7 d. buvo nustatyti atitinkami higienos normos reikalavimų pažeidimai. Iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Įskaitos skyriaus parengtos 2014 m. sausio 16 d. pažymos Nr. 69/06-224 „Dėl A. B. laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje“ (b. l. 7-8) matyti, kad pareiškėjas Šiaulių tardymo izoliatoriuje anksčiau nurodytais laikotarpiais buvo laikomas kameroje Nr. 43, t. y. pažeidimų konstatavimo metu pareiškėjas nebuvo laikomas tose kameroje, kuriose buvo konstatuoti pažeidimai.

Šiaulių visuomenės sveikatos centro 2013 m. liepos 19 d. patikrinimo akte Nr. EP-249 (b. l. 35-40) nurodoma, jog Šiaulių tardymo izoliatoriaus apgyvendinimo kameroje patikrinimų metu 2013 m. liepos 10 d. buvo nustatyti atitinkami higienos normos reikalavimų pažeidimai. Iš tos pačios 2014 m. sausio 16 d. pažymos Nr. 69/06-224 (b. l. 7-8) matyti, jog pareiškėjas iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus išvyko 2013 m. gegužės 28 d. ir pažeidimų konstatavimo metu 2013 m. liepos 10 d. Šiaulių tardymo izoliatoriuje nebuvo laikomas.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 56 punktas reglamentuoja, kad gyvenamosios patalpos turi būti kiekvieną dieną valomos drėgnuoju būdu, ant sienų ir lubų neturi būti pelėsių. Higienos normos 58 p. nustato, kad laisvės atėmimo vietose laikomi asmenys privalo nuolat rūpintis švaros bei tvarkos palaikymu gyvenamosiose patalpose. *Tam tikslui jie turi būti aprūpinti įvairiu ir tvarkingu valymo inventoriumi.*

Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr.1R-139 patvirtintose Laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kietuoju inventoriumi normose (ginčui aktuali nuo 2010 m. kovo 3 d. galiojanti redakcija) nurodoma, jog tardymo izoliatorių, kalėjimų ir areštinių bei pataisos namų kamerų tipo patalpose turi būti 1 komplektas valymo inventoriaus. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr.1R-139 patvirtintoje Baldų, virtuvės ir kito inventoriaus, būtino laisvės atėmimo vietų bendrabučiuose, specialiose patalpose, kameroje, komunalinės ir buitinės paskirties objektuose, naudojimo laiko normoje nurodoma, jog valymo inventoriaus komplektą sudaro šepetys grindims, šluostė, šiukšlių semtuvėlis ir kibiras.

2014 m. sausio 13 d. Šiaulių apygardos administracinio teismo nutartimi (b. l. 4) nutarta įpareigoti Šiaulių tardymo izoliatorių pateikti teismui medžiagą, susijusią su pareiškėjo aprūpinimu valymo priemonėmis ir inventoriumi. Atsakovas teismui nepateikė jokių duomenų, patvirtinančių, kad buvo laikomasi aukščiau nurodytų nuostatų, įpareigojančių laisvės atėmimo vietoje laikomą pareiškėją aprūpinti švari ir tvarkinga valymo inventoriumi, byloje nėra jokių duomenų, patvirtinančių, jog pareiškėjui būtų buvęs išduotas valymo inventorių ar valymo priemonės.

Atsižvelgiant į nustatytą aplinkybių ir rašytinių įrodymų visetą, konstatuotina, jog Šiaulių tardymo izoliatorių pažeisdamas Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 58 p. neveikė taip, kaip pagal teisės aktus privalėjo veikti.

Įvertinus kitus HN 76:2010 nuostatų pažeidimus (HN 76:2010 VI sk. 22 p., 23 p., 26 p. pažeidimai), negalima daryti išvados, jog dėl dirbtinės apšvietos koeficiento bei kitų anksčiau nurodytų nustatytų normų pažeidimų buvo padaryta žala pareiškėjo sveikatai ar kitokio pobūdžio neturtinė žala. Pakartotinio patikrinimo metu buvo konstatuota, kad dalis šių pažeidimų (HN 76:2010 VI sk. 26 p.) buvo pašalinti (b. l. 24). Pats pareiškėjas nei savo skunde, nei teismo posėdžio metu nenurodė kokių nors sveikatos nusiskundimų, susijusių su šiais pažeidimais. Šiaulių tardymo izoliatoriaus Socialinės reabilitacijos skyriaus 2014 m. sausio 17 d. pažymoje Nr.61/04-88 (b. l. 9) nurodoma, kad patikrinus Suimtųjų ir nuteistųjų rašytinių pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), skundų, peticijų tardymo izoliatoriaus direktoriui registracijos žurnalus, laikotarpiu nuo 2010 m. birželio 22 d. iki 2013 m. gegužės 28 d. imtinai, nustatyta kad, A. B. į Šiaulių tardymo izoliatoriaus direktorių su prašymais ar skundais dėl netinkamų laikymo sąlygų nesikreipė (b. l. 9).

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, jog asmuo, kuris yra kalinamas nepriimtinais sąlygomis, patiria neturtinę žalą, kaip ji yra apibrėžta CK 6.250 straipsnio 1 dalyje (pvz., administracinės bylos Nr. A¹⁴³-1966/2008, A⁵⁰²-734/2009). Ši aplinkybė taip pat konstatuota ir EŽTT praktikoje (pvz., 2008 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje Savenkovas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 871/02). Taigi ta aplinkybė, jog asmuo tam tikrą laiką tarpą buvo laikomas nepriimtinais sąlygomis, nesilaikant teisės aktų reikalavimų, administracinių teismų praktikoje pripažįstama pagrindu neturtinei žalai atlyginti.

Pagal CK 6.250 straipsnio 1 dalį neturtinė žala – tai asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kt., teismo įvertinti pinigais. Neturtinės žalos atlyginimo dydžio nustatymą, kaip ir atlyginimo teisinius pagrindus, lemia šios žalos prigimtis ir objektas. Neturtinė žala atlyginama pažeidus vertybes, kurių įkainoti neįmanoma, ir pasireiškia neturtinio pobūdžio praradimais, kurie negali būti tiksliai apskaičiuojami piniginiu ekvivalentu. Priteisiant neturtinės žalos atlyginimą vadovaujamosi teisingo žalos atlyginimo koncepcija, besiremiančia įstatymo ar teismų praktikos suformuotais vertinamaisiais subjektyviais ir objektyviais kriterijais, leidžiančiais kuo teisingiau nustatyti ir atlyginti asmeniui padarytą žalą, atkurti pažeistų teisių pusiausvyrą ir suponuojančiais pareigą preciziškai įvertinti konkrečios situacijos aplinkybes. Neturtinės žalos prigimtis lemia tai, kad nėra galimybės šią žalą tiksliai apskaičiuoti, grąžinti nukentėjusįjį į buvusią padėtį ar rasti tikslų piniginių tokios žalos ekvivalentą. Neturtinės žalos dydį nustato teismas, o ją patyręs asmuo turi pateikti teismui kuo daugiau ir kuo svarbesnių žalos dydžiui nustatyti reikšmingų kriterijų. Teismas pagal teisinius kriterijus nustato priteistiną neturtinės žalos dydį. Pareiškėjo prašoma atlyginti neturtinės žalos suma vertinama kaip nevaržanti teismo diskrecijos nustatyti neturtinės žalos dydį konkrečioje byloje ir yra tik viena reikšmingų bylai aplinkybių, į kurią teismas turi atsižvelgti. Kriterijai, į kuriuos turi atsižvelgti teismas, nustatyti įstatyme (CK 6.250 straipsnio 2 dalis). CK 6.250 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas nebaigtinis tokių kriterijų sąrašas: žalos pasekmės, žalą padariusio asmens kaltė, jo turtinė padėtis, padarytos turtinės žalos dydis bei kitos turinčios reikšmę bylai aplinkybės, taip pat sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijai.

Pažymėtina, jog neturtinės žalos dydį pagrindžiančių kriterijų sąrašas nebaigtinis, o kiekvienu konkrečiu atveju pažeidžiama skirtinga įstatymo saugoma teisinė vertybė ir neturtinė žala patiriama individualiai, tai teismas turėtų spręsti dėl materialios kompensacijos už patirtą neturtinę žalą dydžio, aiškindamasis ir vertindamas individualias bylai svarbias neturtinės žalos padarymo aplinkybes ir kitus faktus, reikšmingus nustatant tokio pobūdžio žalos dydį, atsižvelgdamas į įstatyme bei teismų praktikoje įtvirtintus ir teismo šiuo konkrečiu atveju reikšmingais pripažintus kriterijus. Neturtinės žalos atlyginimo teisinius pagrindus, dydžio nustatymą lemia šios žalos prigimtis ir objektas. Sprendžiant dėl neturtinės žalos dydžio, atsižvelgtina ir į tokias reikšmingas bendro pobūdžio aplinkybes, kaip bendrą šalies ekonominę situaciją, pragyvenimo lygį bei bendruosius teisės principus.

Atsižvelgus į kalinimo neatitinkančiomis teisės aktų reikalavimų sąlygomis trukmę, į pareiškėjo patirtus nepatogumus, kurių intensyvumas viršijo neišvengiamai kalinimui būdingus nepatogumus ir kurie žemina žmogiškąjį orumą, sukelia dvasines kančias, į kitus pirmiau minėtus teismų praktikoje įtvirtintus neturtinės žalos dydžio nustatymo kriterijus, vadovaujantis sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijais, darytina išvada, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą (dvasinius išgyvenimus, nepatogumus, pažeminimą), kuri negali būti kompensuojama vien tik pareiškėjo teisių pažeidimo pripažinimu.

Pareiškėjas savo skunde konkrečiai dėl savo sveikatos problemų nepasisako, nurodo, kad netinkamos laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje sąlygos pažeidė jo kaip žmogaus teises bei tai prilygo kankinimui. Nagrinėjamu atveju vertintinas tik laikotarpis nuo 2011 m. sausio 8 d. iki 2013 m. gegužės 28 d. Teismui aktualiu minėtu laikotarpiu jokių rašytinių ar kitokių duomenų apie pareiškėjo sveikatos būklę šalys nepateikė.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, pažymi, kad teismo pareiga pagrįsti priimtą sprendimą neturėtų būti suprantama, kaip reikalavimas detaliam atsakymui į kiekvieną argumentą (1994 m. balandžio 19 d. sprendimas byloje *van de Hurk v. Netherlands*).

Teismas neabejoja, kad dėl apgyvendinimo perpildytose kalnimo kamerose pareiškėjas galėjo patirti papildomų neigiamų dvasinių išgyvenimų ir fizinių nepatogumų, papildomą diskomfortą, teisės aktais garantuotos minimalios gyvenimo kokybės pablogėjimą, kurių jis nebūtų patyręs, jei jis būtų buvęs laikomas teisės aktų nustatytais sąlygomis.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog byloje nustatytas atsakovo veiksmų neteisėtumas dėl pareiškėjo apgyvendinimo perpildytose kamerose ir Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 58 p. (pareiga aprūpinti asmenis įvairiu ir tvarkingu valymo inventoriumi), 62 p. (laisvės atėmimo vietų patalpų paprastasis remontas atliekamas pagal poreikį) pažeidimas kaip viena iš civilinės atsakomybės būtinų sąlygų. Tačiau pažymėtina, kad siekiant nustatyti, ar atsakovui dėl neteisėtų veiksmų atlikimo kyla civilinė atsakomybė, būtina įvertinti, ar pareiškėjui dėl šių neteisėtų veiksmų kilo pasekmės, t. y. neturtinė žala, taip pat ar tarp paminėtų veiksmų ir kilusių pasekmių yra priežastinis ryšys.

LR CK 6.250 straipsnio 1 dalis numato, kad neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais.

Teismas daro išvadą, jog yra neabejotina, kad dėl apgyvendinimo perpildytose kalnimo kamerose, dėl Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 62 p., 58 p. pažeidimų pareiškėjas galėjo patirti papildomų neigiamų dvasinių išgyvenimų ir fizinių nepatogumų, papildomą diskomfortą, teisės aktais garantuotos minimalios gyvenimo kokybės pablogėjimą, kurių jis nebūtų patyręs, jei jis būtų buvęs laikomas teisės aktų nustatytais sąlygomis.

Apskaičiuodamas neturtinės žalos, t. y. įvertindamas pareiškėjo patirtus neigiamus dvasinius išgyvenimus pinigais, įvertindamas turimų įrodymų visetą, remdamasis teismų praktikoje taikytiniais neturtinės žalos vertinimo kriterijais, atsižvelgdamas į pažeidimo trukmę (galimai apie 397 dienas, t.y. nuo 55 dienų iki 738 dienų), vertybes, kurioms daromas pažeidimas kėlė grėsmę, Lietuvoje egzistuojančias ekonomines darbo užmokesčio bei pragyvenimo sąlygas, remdamasis teismų praktikoje taikytiniais neturtinės žalos vertinimo kriterijais (pvz., LVAT 2013 m. spalio 30 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A⁴³⁸-1194/2013 už 723 dienas priteista 2000 Lt neturtinės žalos atlyginimui, LVAT 2013 m. lapkričio 25 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-1860/2013 už 169 dienas priteista 550 Lt neturtinės žalos atlyginimui, LVAT 2013 m. gruodžio 30 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-2373/2013 už 107 dienas priteista 500 Lt neturtinės žalos atlyginimui), teismas sprendžia, kad už apgyvendinimą perpildytose kalnimo kamerose priteistina 1300 Lt suma neturtinei žalai atlyginti bei 200 Lt suma neturtinei žalai, atsiradusiai dėl

Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 58 ir 62 p. pažeidimų, atlyginti. Taigi pareiškėjo reikalavimas dėl 10000 Lt neturtinės žalos priteisimo tenkintinas iš dalies ir pareiškėjui priteistina iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, 1500 Lt neturtinei žalai atlyginti.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85–87 str., 88 str. 1 d. 5 p., teismas

n u s p r e n d ž i a :

Pareiškėjo A. B. skundą tenkinti iš dalies.

Priteisti pareiškėjui A. B. 1500 Lt (vienas tūkstantis penki šimtai litų) neturtinės žalos atlyginimui iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus.

Sprendimas per 14 dienų gali būti skundžiamas apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui tiesiogiai arba per šį teismą.

Teisėjas Virginijus Stankevičius